

Historia filozofii polskiej

Filozofia wyobraźni Karola Libelta

Dr Magdalena Płotka

Filozofia Karola Libelta – zagadnienia wstępne

- Karol Libelt (1807-1875), był Poznaniakiem
- Karol Libelt wskazywał, że jego system związany jest z poglądami Trentowskiego
- Filozofia Libelta nazywa się „umnictwo” – jest uzupełnieniem czy rozszerzeniem systemu Trentowskiego
- Libelt był przekonany, że jest przedstawicielem szerszego, duchowego prądu, który wytworzył się w ówczesnej polskiej kulturze umysłowej
- Z wykształcenia Libelt był matematykiem, zajmował się przyrodoznawstwem i ekonomią polityczną
- W latach 1827-1830 studiuje na Uniwersytecie Berlińskim filozofię, matematykę i filologię (Hegel był tam wtedy profesorem)
- Doktorat zyskał po czterech latach studiów rozprawą o panteizmie z filozofii
- Brał czynny udział w powstaniu listopadowym
- Był wielkopolskim działaczem narodowym i społeczno-politycznym
- W 1845 opublikował „Filozofię i krytykę” – największe swoje dzieło z zakresu filozofii

Mesjanizm

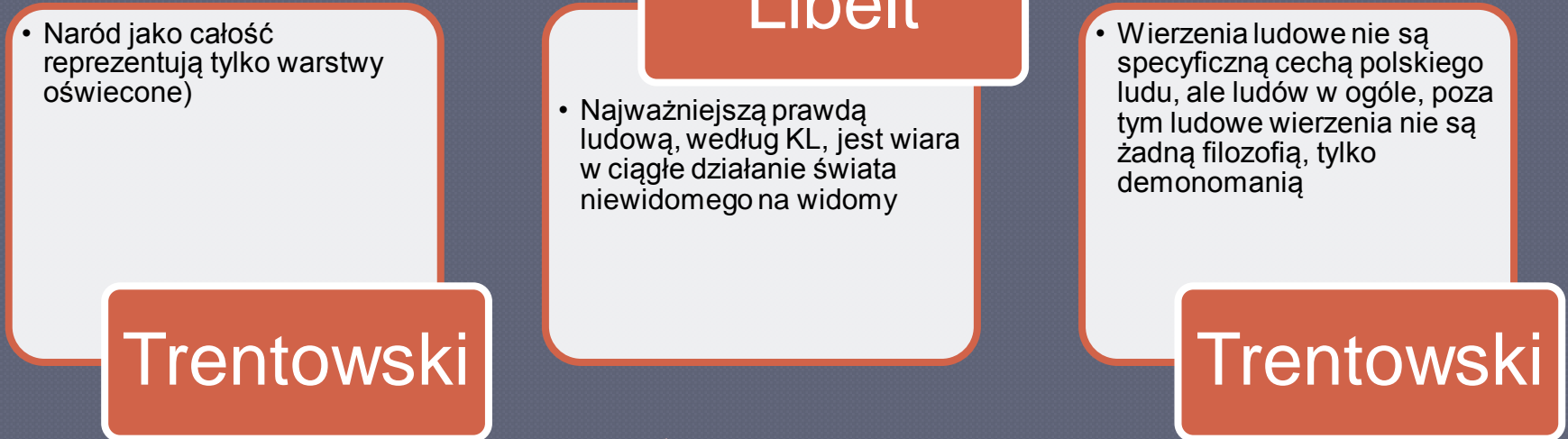
- Mesjanizm rozumie tak, że w pewnym historycznym okresie dany naród ma do wypełnienia jakąś konkretną misję, która wpisuje się w rozwój nieskończonego ducha
- Misja dziejowa Słowian polega na zorganizowaniu rzeszy narodów w imię hasła rewolucji francuskiej i na zasadach wolności, równości i braterstwa w jedną całość, ale nie drogą podboju
- Na czele Słowiańszczyzny stanie Polska (należy się jej to ze względów historycznych, jak i kulturalnych)

Krytyka jednostronnego racjonalizmu

- Występuje przeciwko „samowładztwu rozumu” – Libelt steoretyzował postawę wielu myślicieli
- Ostrze Libelta wymierzone przeciwko filozofii niemieckiej
- Filozofia niemiecka (Heglowska) tworzy tezę, słowiańska – antytezę, syntezą będzie pogodzenie ich obu i stworzenie jakościowo nowej myśli filozoficznej.
- Postulat utworzenia filozofii ludowej: filozofię narodową (zdolną do przewyciężenia niemieckiej) nie znajdziemy w inteligencji narodu, tylko wśród ludu, tam bowiem jest najwięcej ducha
- W warstwie ludowej (nietkniętej inteligencją) zachował się pierwiastek narodowy
- A zatem: lud jest źródłem przyszłej filozofii narodowej

Trentowski vs. Libelt na temat filozofii ludowej

Libelt (w przeciwieństwie do reszty polskich romantyków) nie zwalcza mistycyzmu, lecz uważa go za prąródło filozofii słowiańskiej.

Cechy filozofii słowiańskiej

Odrzucenie samowładztwa rozumu

Bezpośrednie pochwycenie prawdy

Wyobrażalność duchowych pojavów

To, że nasi filozofowie biorą żywot za istotę ducha, a czyn za rzeczywistość

To, że widzą dualizm, rozdwojenie w świecie i dążą do zniesienia tego dualizmu

To, że uważają, że filozofia przyszłości, ma być popularna, rozpowszechniona w całym narodzie, nie elitarna

Wyobrażenia

- Władze, które wypełniają każdego ducha, zarówno Boga, jak i ducha człowieka to: rozum, wyobrażenia i wola („myślę, wyobrażam, chcę” - odwołanie do kartezjańskiego cogito ergo sum)
- Duch jest jednością tych trzech władz
- Opracowanie zagadnienia wyobraźni Libelt przedstawił w dziele „System umnictwa” (wyobrażenia to um)
- Rozum ma współrzędne miejsce z wyobraźnią
- Rozum jest bezwładny bez wyobraźni, choć wyobrażenia nie może obejść się bez rozumu
- Wyobrażenia to nie tylko władza, ale pierwiastek metafizyczny (na wzór rozumu u Hegla) – o ile i Hegla myśl w świecie istnieje, tak wyobrażenia według Libelta są w świecie

Stosunek do pozytywizmu

- Libelt zmarł w 1874, w czasach, gdy moda na filozofię niemiecką dawno minęła, a pozytywiści w pogardzie mieli nie tylko idealizm romantyczny, ale filozofię w ogóle.
- Libelt występował przeciwko pozytywistom w obronie filozofii.
- Nie rozumie dlaczego nie rozwija się takich zagadnień jak bojaźń Boga czy miłość bliźniego – te zagadnienia „kryją się w naszych wnętrzach, gdzie filozofia materialna nie dociera”.
- Przewaga materializmu i idealizmu ma charakter wahadłowy, sinusoidalny, dlatego Libelt uważa, że pozytywizm jest zjawiskiem przejściowym

Estetyka czyli umnictwo o pięknie

- Umysł estetyczny – taki umysł w człowieku, który jest pod przewagą potęgi ducha kształtującej
- Estetyka to filozofia sztuk pięknych
- „Estetyka nie jest pięknoznanstwem ani historią sztuk pięknych, one mają się do niej jak geografia i chronologia do dziejów – są to pomocnicze wiadomości estetyczne. Estetyka uczy poznawać nieskończonego ducha w przymiotowości piękna, a zmysłowym wyrazem tej przymiotowości są sztuki piękne”.
- Sztuka w stosunku do ducha stoi na równi z religią i filozofią
- Sztuka:
  - 1. jest myślą wrytą w materiał, ta myśl jest duszą nieśmiertelną każdego dzieła pięknego
  - 2. jest skutkiem koniecznego popędu ducha, podobnie jak filozofia, prawo, dzieje, itp.
  - 3. mimo tej konieczności sztuka jest wolnym i swobodnym wpływem indywidualnego ducha
  - 4. sztuka przedstawia się jako dzieło, jako stworzeniem;
- Sztuki piękne są wyrazem czasu i wieku, w którym powstały
- Są wyrazem narodowych i osobistych usposobień sztukmistrza